

ALEKSANDR İSAYEVİÇ SOLJENİTSİN
İvan Denisoviç'in Bir Günü

© 2011 İletişim Yayıncılık A.Ş., Modern Klasikler / 1. BASIM
2011, İstanbul (1 baskı)

Один день Ивана Денисовича

Odin Den'ivana Denisovitcha

© 1962-1973 Alexandre Soljénitsyne

Bu kitabın yayın hakları Librairie Arthème Fayard'dan alınmıştır.

İletişim Yayınları 1574 • Dünya Edebiyatı 214

ISBN-13: 978-975-05-0873-8

© 2013 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 2. BASIM

1-5. Baskı 2013-2020, İstanbul

6. Baskı 2021, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Bahar Siber, Belce Öztuna

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Aleksander Sochaczewski, "Avrupa'ya Veda", 1894

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Merve Öztürk

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ALEKSANDR İSAYEVİÇ SOLJENİTSİN

İvan Denisoviç'in Bir Günü

Один день Ивана Денисовича

RUSÇADAN ÇEVİREN *Mehmet Özgül*

ALEKSANDR İSAYEViÇ SOLJENİTSİN 11 Aralık 1918'de Kislovodsk'ta doğdu.

Babası o doğmadan önce hayatını kaybettiği için, öğretmen olan annesi tarafından yetiştirildi. Rostov Üniversitesi'nde matematik bölümünü bitirdi. İkinci Dünya Savaşı'na topçu olarak katıldı. 1945'te yazdığı bir mektupta Stalin'i eleştirdiği için sekiz yıl hapis ve üç yıl sürgün cezasına çarptırıldı. Mahkûmiyeti boyunca iki kere kanser ameliyatı geçirdi. 1956'da serbest bırakılıp Ryazan'a yerleşmesine izin verildi. Burada matematik öğretmenliği yaptı. 1962'de, Stalin döneminin çalışma kampı koşullarını eleştirdiği *Ivan Denisoviç'in Bir Günü*'nü yayımladı. Roman toplumda büyük tepkiye yol açtı ve kısa süre sonra SSCB hükûmeti tarafından toplatıldı. Soljenitsin 1970'te Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü, fakat SSCB'nin baskısından korktuğu için ödül törenine katılmadı. 1973'te Fransa'da basılan, SSCB'nin tutuklama, sorgulama ve infaz yöntemlerini anlattığı *Gulag Takım Adaları*, vatana ihanetle suçlanmasına ve tutuklanmasına sebep oldu. Vatandaşlıktan çıkarılarak ülke dışına sürüldü. Önce İsveç'e giderek Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı, ardından ABD'ye yerleşerek yazmaya devam etti. Sovyet hükûmeti vatandaşlığını iade edince, 1994'te Rusya'ya döndü. 3 Ağustos 2008'de Moskova'da hayatını kaybetti. Diğer önemli eserleri şunlardır: *Ağustos 1914, Kreçetovka İstasyonu'nda Bir Olay, Rus Sorunu*.

Her sabah olduğu gibi, saat beşte ana barakanın yanındaki demir putrele vurularak kalk işareti verildi. İki parmak buz tutmuş pencerelerden zayıflayarak geçen çınlama sesi bir iki kere üsteledikten sonra kesildi. Hava o kadar soğuktu ki, nöbetçi daha fazla vurmaktan vazgeçmişti.

Çınlama kesildi, ama dışarısı İvan Denisoviç Şuhov'un ayak yoluna gitmek için kalktığı zamanki kadar karanlıktı. Pencerelere dışarıdan üç lambanın sarı ışığı düşüyordu; biri kampın içinden, ikisi de çevresinden... Barakanın kapısını açmak için nedense kimse gelmiyordu. Aptes varilini sopalara takıp götüren temizlik görevlileri bile görünürlerde yoktu.

Şuhov kalk işaretinden sonra uyumaz, hemen kalkardı. İşbaşı yapılarına kadar geçecek zaman devletin olmadığı için herkes istediği gibi kullanırdı. Kamp yaşantısına uyanlar bunu değerlendirmesini bilirlerdi. Kimisi bir arkadaşının elliği* için eski astarlardan kılıf diker, kimisi de kesesi kabarık hükümlüler ranzadan inerken yere çıplak ayakla basmasını

(*) Başparmak ayrı, öteki dört parmak bir sokulan, böylece eli daha iyi ısıtan eldiven – ç.n.

lar diye kuru keçe çizmelerini* ayaklarına kadar götürürdü. Ambarlarda ücret karşılığı yerleri temizleyen, şunu bunu taşıyan hükümlüler bile vardı. Yemekhaneye gelip yemek çanaklarını bulaşık yıkama yerine götürünlereyse fazladan yemek verirlerdi. Ama burada iş bulmak kolay değildi; müşterisi boldu. En kötüsü de, çanaklardan yemek artıklarını yalamamak için insanın sinirlerinin demirden olması gerekirdi. Ama Şuhov, ilk iş kolbaşısı** olan Kuzyomin'in söylediklerini hiç hatırandan çıkarmıyordu. 1943 yılında doğrudan doğruya cepheden sürgüne gönderilen, yarım kalan askerlik hizmetiyle birlikte on iki yıla hüküm giyen eski bir kamp kurduydı Kuzyomin. Ormanda çalışırken ateş yakıp ısındıkları sırada, "Burada orman yasaları hüküm sürer, çocuklar," demişti. "Ama gene de yaşıyor insan. Kampta yok olup gidenler kimlerdir, bilir misiniz? Çanak yalayıcılar, kamp revirine bel bağlayanlar, bir de arkadaşlarını gammazlayanlar..."

Gammazlar konusunda söyledikleri yersizdi kuşkusuz. Böyleleri başkalarının canı pahasına da olsa sapasağlam kalıyorlardı.

Her gün kalk işaretiyle ayağa dikilen Şuhov bugün yerinden kıpırdamadı. Daha bir gün öncesinden bedeninde bir kırıklık vardı. Bütün vücudu ağrıyor, bir üşümedir gidiyordu. Gece sabaha kadar yatağında buz kesmişti. Uyku arasında kimi zaman iyice hastalandığını düşünmüş, kimi zaman da hastalığının geçtiğini hissetmişti. Sabah olsun istemiyordu bir türlü.

Ama sabah olmuştu işte!

Ne ısınılacak bir yerdi ya şu baraka! Pencereleler bir parmak buz tutmuş, duvarla tavanın birleştiği köşeler örümcek ağı gibi bembeyaz kırağı bağlamıştı.

Kalkamıyordu. Tepesine battaniyesini, kaputunu çekmiş, iki ayağını birden ceketinin bir koluna sokarak üst ranzada

---

(*) Karda ayakları sıcak tutan, hafif, uzun konçlu, keçeden yapılmış çizme – ç.n.

(**) İş kolunun, yani çalışma grubunun başkanı – ç.n.

dertop yatıyordu. Bir şey görmüyordu ama işittiği seslerden barakada ve kendi iş kolunun köşesinde olup bitenleri anlıyordu. İşte, temizlik görevlisi hükümlüler ağır adımlarla yürüyerek kocaman aptes varilini koridordan çıkarıyorlardı! Bu, sakatların bile yapacağı hafif bir işti ama insan pisliği ni sağa sola sıçratmadan götürmek de kolay değildi. İşte, 75. iş kolunun keçe çizmelerini kurutma odasından getirip* döşemeye attılar! (Bugün çizmelerimizi kurutma sırası bizdeydi.) İşte, bizimkiler de toplanmaya başladılar. Kolbaşı Tiyurin ile yardımcısı Pavlo, konuşmadan, kurumuş keçelerini ayaklarına geçiriyorlardı. Bu işi yaptıkları ranzalarının gıcır damasından belliydi. Pavlo tayin almaya, Tiyurin ise İDŞ'ye (İş Dağıtım Şubesi) gidecekti.

Ama bu gidiş İDŞ'ye her gün yapılan ziyaretlerden başkaydı. Şuhov birden yazgısının (kaderinin) çizileceği anın gelip çatığını anladı. Kendisinin de bulunduğu 104 numaralı iş kolunu iş ocakları yapımından çekerek "Sosyalist Yaşam Sitesi" adı verilen bir projeye göndereceklerdi. "Sosyalist Yaşam Sitesi" denilen yer şimdilik kar yağınları altında bir düzlüktü. Önce burada çepeçevre çukurlar kazıp direk dikmek, sonra çevrelerine dikenli tel çekmek gerekiyordu. En sonra da site kurulacaktı.

Kısacası bir ay süreyle ayazda kavrulacaklardı, sığınacakları tek çatı altı yoktu. Ateş yakmaya gelince, odunu nereden bulacaklardı ki? Tek kurtuluş yolu durmadan çalışmaktı.

Kolbaşının ağzını bıçak açmıyordu. Bu işi çıkarını düşünmeyen avanak başka bir iş koluna yüklemek için baştakileri ayarlamaya gidiyordu şimdi. Elbette yanlarına eli boş varılamazdı. İş dağıtım müdürüne yarım kilo mu olur, yoksa bir kilo mu, domuz yağı alıp götürecekti.

Bir denemeden zarar gelmezdi, neden kamp revirine çıkıp hastalığımı ileri sürerek bir günlüğüne de olsa çalışmaktan kaytarmıyordu? Her yeri sızlıyordu Şuhov'un.

(*) Keçe çizmeler karda ıslandığı zaman kurutmak gerekiyordu – ç.n.

Ha, bir de nöbetçi muhafızın kim olduğunu öğrenmeliydi!..

Bunu düşünür düşünmez Bir Buçuk Ivan'ın nöbetçi olduğunu anımsadı. Kara gözlü, sopa gibi uzun bir çavuştu bu. İlk bakışta korkunç bir adam gibi görünürdü ama tanıdıkça muhafızların en yumuşak başlısı olduğu anlaşılırdı. Hükümlüleri ne hücreye kapatır ne de disiplin subayına çıkarırdı. Bu nedenle Şuhov, 9 numaralı barakadakiler kahvaltuya gidene kadar yatağında yatmaya karar verdi.

Yandaki ranzalar sarsılarak sallandı. İki kişi birden kalkmışlardı. Bunlar, komşu ranzanın üstünde yatan Baptist* Alyoşka ile onun altında yatan deniz yüzbaşılığından ayrılma Buynovski'ydi.

Aptes varilinin ikincisini götüren yaşlı hükümlüler sıcak suyu kimin getireceği konusunda tartışmaya girmişlerdi. Hem de kadınlar gibi bağrışıp çağırıyorlardı. Yirminci iş kolundan elektrik kaynakçısı:

“Hey, kesin şu zırlıtıyı! Şimdi yanınıza gelirim!” diye bağırarak adamlara doğru keçe çizmelerinin tekini fırlattı.

Çizmenin direğe çarpmasıyla birlikte berikiler sustular.

Komşu iş kolunun kolbaşı yardımcısı yanındakine sızlayıp duruyordu:

“İkmal kısmındaki hergeleler bize kazık attılar, Vasil Fiyodoroviç! Dokuz yüz gramlık dört somun yerine üç tane verdiler. Kimin ekmeğinden keseyim, bilmem ki!..”

Adam bunu ne kadar alçak sesle söylerse söylesin iş kolundakilerin hepsi duymuş, akşamleyin tayınlarından kesilecek parçayı kara kara düşünmeye başlamışlardı.

Şuhov talaşla tıkış tıkış doldurulmuş şiltesinde yatıyor, yatıyordu... Ya iyice ateş içinde kıvransındı ya da kırıklığı geçip kalksındı. Ama ne o oluyordu, ne öteki...

Baptist Alyoşka duasını mırıldanadursun, ayakyolundan dönen Buynovski ortalığa konuşarak,

(*) Ergenlikten sonra vaftiz edilen Hıristiyan mezhebinin mensubu – ç.n.